

ПРЯМИЙ ПІДХІД ДО МАШИННОГО ПЕРЕКЛАДУ

Босенко О. В.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – д-р філол. наук, професор Швачко С. О.

Широке впровадження машинного перекладу (МП) у перекладацьку практику бере свій початок у середині минулого століття. Саме із прямим підходом, який був популярним до початку 1980-х років, пов'язують розвиток та укорінення МП у прикладній сфері.

Становлення прямого підходу нерозривно пов'язане з особистістю Бернара Вокуа, який був впливовим лідером у дослідженнях машинного перекладу в 1970-х роках в Університеті Гренобля Альпи (Франція), одному з найважливіших дослідницьких центрів епохи зародження машинного перекладу. Створена ним модель "Трикутник Вокуа" використовувалась для опису комплексної структури підходів до машинного перекладу, а також еволюції цих підходів. Першим описаним ним підходом став саме прямий підхід до МП.

Головна особливість прямого підходу до МП полягає у його двомовності та односпрямованості, де сам переклад здійснюється на рівні слова. Лексикон зазвичай розглядається як репозитарій специфічної для слова інформації, тому традиційні лексичні ресурси, такі як машинозчитувані словники, містять списки слів. Вони можуть окреслювати значення слова або визначати синтаксичні рамки, в яких воно може бути вжитим, але рівень деталізації, з яким вони пов'язані обмежується окремим словом. Існує велика кількість лінгвістичних явищ, які кидають виклик цьому "зосередженні на окремому слові" у лексиконі. Включення елементів на більш високий рівень абстракції – на рівні фрази, де певні слова згруповані разом у сталі вирази, забезпечує основу для поліпшеної обчислювальної обробки мови.

Комп'ютерна система машинного перекладу здійснює пошук у цільовій мові відповідників лексичним одиницям мови оригіналу, не піддаючи їх

семантичному та синтаксичному аналізу. Тому, для прямого підходу до МП характерним є явище дослівного перекладу, який потребує внесення коректив через лексичні та граматичні помилки, викривлення синтаксичних конструкцій мови перекладу, що призводить до появи у тексті калькованих слів та словосполучень. Брак аналізу внутрішньої структури вихідного тексту, зокрема – недотримання граматичних взаємозв'язків між головними членами речення призводить до значних змістових неточностей у мові перекладу.

Одна з найперших, та до сьогодні застосовуваних систем машинного перекладу, Systran, більшою мірою є прикладом прямого підходу до МП. Перша версія була опублікована в 1969 році. За довгий час свого існування система зазнала вагомих змін, але її можливості перекладу все ж зведені до використання великих двомовних словників. Для роботи прямого підходу до МП не обов'язкова наявність загальної лінгвістичної теорії або принципів синтаксичного аналізу; замість цього ці системи залежать від якісно розроблених словників, морфологічного аналізу і програмного забезпечення для обробки тексту.

Так, хоча прямий підхід до машинного перекладу має свої недоліки, але за умов розвиненого програмного забезпечення може застосовуватись й на сучасному етапі у перекладацькій практиці, а також є основою безлічі більш новітніх систем автоматичного перекладу.

1. Walker D. Bernard Vauquois Pioneer Of Machine Translation / Donald E. Walker // Computational Linguistics. – Volume 12. – № 1. – P.45-47.
<http://www.mt-archive.info/CL-1986-Vauquois.pdf>
2. Tripathi S. Approaches to machine translation / Sneha Tripathi, Juran Krishna Sarkhel // Annals of Library and Information Studies. – 2011. – P. 388-393.
https://www.researchgate.net/publication/228574546_Approaches_to_machine_translation

3. Okrop M. Machine Translation Approaches: Issues and Challenges / M.D. Okrop // IJCSI International Journal of Computer Science Issues. – Vol. 11. – № 2. – 2014. – P. 159-165. <https://www.ijcsi.org/papers/IJCSI-11-5-2-159-165.pdf>

Босенко, О. В. Прямий підхід до машинного перекладу [Текст] / О. В. Босенко наук. кер. С.О. Швачко // Перекладацькі інновації: матеріали XI Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 19-20 березня 2021 р. / Редкол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.О. Жулавська та ін. - Суми: СумДУ, 2021. - С. 123 -124